

Біографіка у вітчизняному науково-інформаційному просторі

Засідання секції «Біографіка у вітчизняному науково-інформаційному просторі», організоване Інститутом біографічних досліджень НБУВ, відбулося 5 жовтня 2017 р. До програми її роботи було включено 24 доповіді та повідомлення науковців, бібліотечних і музейних працівників, викладачів вищих навчальних закладів з різних міст України.

Секційне засідання відкрив генеральний директор НБУВ, директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, д-р іст. наук, професор, член-кореспондент НАН України **В. І. Попик**. У своєму вступному слові він, зокрема, наголосив, що українська біографіка за роки незалежності вийшла з важкої ситуації ідеологічних утисків, переживши кілька дуже складних і болісних етапів відродження. Невпинне зростання читацького інтересу до біографіки свідчить про її велику роль у піднесенні інтелектуальних, духовних інтересів наших співвітчизників, у розвитку людського капіталу українців. Беззаперечним завоюванням років незалежності є становлення біографістики як самостійної, повнокровної наукової дисципліни, хоча в теоретичному, методичному та прикладному плані вона ще не вийшла на постановку і вирішення усіх завдань, які ставить перед нею суспільний і гуманітарний розвиток. Найважливішими з них є звернення до широких проблем і узагальнень, з оперттям на уявлення про весь діапазон сучасних досліджень і публікацій, до методики сучасного біографічного письма, до впровадження принципово нових концептуальних підходів у сфері формування електронних ресурсів біографічної інформації.

Провідний науковий співробітник НБУВ, д-р іст. наук, професор **Л. І. Буряк** у доповіді «Український біографічний дискурс у просторі революційних трансформацій (1917–1920-ті роки)» зазначила, що використання сучасних методів дослідження дає змогу репрезентувати вітчизняний біографічний дискурс, що з'явився на хвилі Української революції (1917–1921 рр.) як історико-біографічний і соціокультурний феномен. Основну увагу доповідачка приділила трьом аспектам: біографічний дискурс як простір комунікації; біографія як «текст впливу»; біографічний дискурс як мозаїчне полотно. Дослідниця наголосила, що конструкція біографічного дискурсу та його трансформації були зумовлені низкою чинників, ключовими серед яких постають час (зміна політичної ситуації), простір (Харків – політична столиця; Київ – культурна столиця), локуси («Книгарь», «Україна», «Червоний шлях», «Життя й Революція» тощо).

Провідний науковий співробітник НБУВ, канд. іст. наук **С. М. Ляшко** перекинула місток «Від короткого курсу історії ВКП(б) до сучасного російського культурно-історичного „стандарту“», який не може не справляти істотного впливу на розвиток російської гуманітаристики, освітньої й інформаційної політики, а отже і на сферу біографічних досліджень, напрями та способи подання у літературі, електронних інформаційних ресурсах пропагандистської історико-біографічної інформації, зокрема тієї, що безпосередньо торкається українських сюжетів, проблем. Доповідачка встановила зв'язок між двома фак-

тами, розділеними майже 70 роками: у 1938-му ухвалено «Историю ВКП(б). Краткий курс», а у 2017 р. завершується підготовка російського «Историко-культурного стандарта» – основного компонента «Концепции нового учебно-методического комплекса по отечественной истории», розробленої для середніх шкіл РФ. Ці дві події демонструють дивовижні феномени: підходи до філософії історії тотожні в обох текстах, а зміст сучасного стандарту ґрунтується на принципах організації історичної науки 1930-х рр. С. М. Ляшко зауважила, що ухвалення такого документа є спробою російських фахівців уніфікувати та поширити у суспільстві директивно унормовані оцінки історичного процесу, що матиме великий вплив на формування свідомості низки наступних поколінь росіян.

Розкриття теми виступу «Історичні діячі початку ХХ ст. у вітчизняній біографіці для дітей» старшого наукового співробітника НБУВ, канд. іст. наук **Н. П. Марченко** супроводжувалося мультимедійною презентацією «КУЛЬТ чи КУЛЬТУРА: постать у біографіці для дітей». На яскравих прикладах дослідниця показала, як саме формувалася в дитячій книзі культ особи (в даному разі «Леніна») та чим такий шлях відрізняється від європейських моделей творення пізнаваних постатей культури в новітній біографіці для дітей. Н. П. Марченко вказала на кардинальні відмінності формування в дитячій уяві образу діяча в межах тоталітарних і демократичних систем, а також наголосила, що створення багатоваріантної розмаїтої галереї видатних постатей українських державотворців і культурних діячів є нині першочерговим завданням держави.

Докторант НБУВ, канд. іст. наук **В. Т. Петрикова** свій виступ «Біографічна традиція в науковій спадщині М. І. Ясинського: сторінки історії української біографістики» присвятила видатному бібліологу, який розпочав свою наукову діяльність у період Української революції. Доповідачка зосередила увагу на невідомих сторінках біографії вченого початку його наукової діяльності у Кам'янці-Подільському; охарактеризувала його публікації з проблематики створення біографічних та біобібліографічних праць за 1923–1967 рр., зробивши акцент на тих, що були видруковані у період його завідування відділом «Україніка» Всенародної бібліотеки України при УАН у 1923–1933 рр.; проаналізувала внесок М. І. Ясинського у розроблення терміносистеми біографістики; розкрила значення його наукової монографії «Михайло Комаров» для сучасної практики біографічних та біобібліографічних досліджень.

Завідувач відділу НБУВ, канд. іст. наук **О. М. Яценко** у доповіді «Місце і роль біобібліографічної діяльності в стратегії розвитку сучасних бібліотек» зазначив, що бібліотеками України хоча й акумульовано значний досвід підготовки і видання біобібліографічної продукції, водночас інформаційно-бібліотечне забезпечення біобібліографічної діяльності, з різних причин, є незадовільним. Доповідач запропонував методичні прийоми формування та актуалізації національного біобібліографічного ресурсу засобами електронних інтегрованих

баз даних, технологію його формування бібліотеками України. Було наголошено, що прообразом загального (універсального) біобібліографічного словника може бути електронний Український національний біографічний архів, над створенням якого працюють в Інституті біографічних досліджень НБУВ.

Керівник сектора генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України, канд. іст. наук **В. В. Томазов** у своїй доповіді «Бердянські купці Коралі: доля грецького роду» висвітлив історію старовинного та впливового аристократичного роду, що походив з острова Хіос в Егейському морі, а представники якого оселилися у першій половині XIX ст. у Бердянську. На новій батьківщині вони, як і більшість їхніх земляків, займалися торгівлею та фінансовими операціями, набувши значних матеріальних статків. Із цього роду походили також відомі громадські діячі, революціонери, актори, зокрема видатна балерина Віра Караллі.

Науковий співробітник Ніжинського краєзнавчого музею імені І. Г. Спаського **С. В. Рой** виступила з повідомленням «Науково-педагогічна та громадська діяльність професорсько-викладацького складу Ніжинського інституту народної освіти (1922–1933 рр.): характеристика джерел та сучасна історіографія», в якому розглянула основні джерела вивчення біографій представників викладацького корпусу ніжинської вищої школи, зокрема проаналізувала наявну архівно-документальну та науково-студійну базу, присвячену основним аспектам їхньої діяльності.

Обмеженість часу не дала змоги виступити усім доповідачам, тож ознайомитися з іншими матеріалами секції можна на сторінках збірника наукових праць «Українська біографістика».

Тетяна Котлярова,
молодший науковий співробітник НБУВ